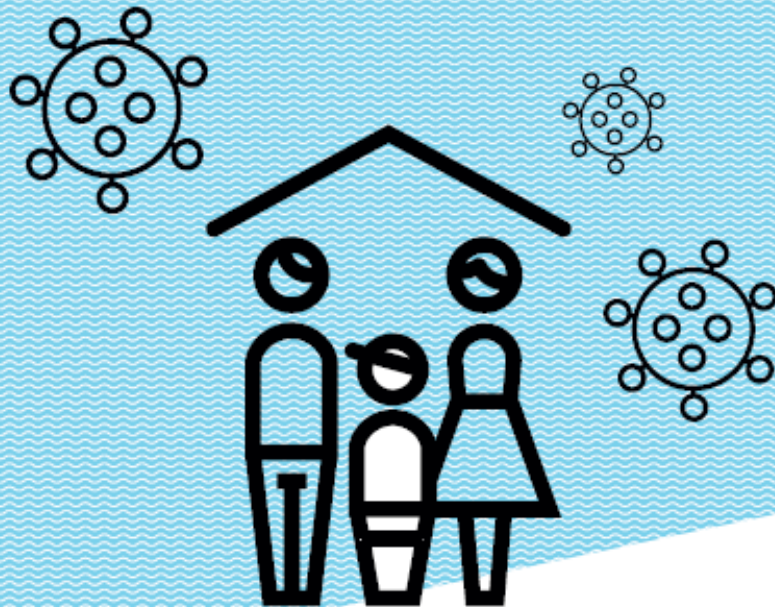

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2021/9

VERANDEREN VAN HUISHOUDPOSITIE IN HET VLAAMSE GEWEST: WAT GEBEURDE ER (NIET) IN 2020?

MARTINE CORIJN & JAN PICKERY

STATISTIEK
VLAANDEREN

BIJLAGEN

Bijlage 1. Gebruikte bronnen en definities

Statbel publiceert gegevens over **geboorten, overlijdens, interregionale immigraties en emigraties en internationale immigraties en emigraties**. Geboorten betreffen het aantal levendgeborenen bij vrouwen uit de wettelijke bevolking met een officiële woonplaats (hoofdverblijfplaats) in het Vlaamse Gewest. Overlijdens betreffen enkel de overlijdens van de inwoners die ingeschreven zijn in de reguliere bevolkingsregisters van de gemeente waar zij hun hoofdverblijfplaats hebben (met uitsluiting van de personen ingeschreven in het wachtregister). Interregionale migraties zijn gewestgrensoverschrijdende verhuisbewegingen binnen België. De aankomsten in een gewest vanuit een ander Belgisch gewest zijn interregionale immigraties, de vertrekken uit een gewest naar een ander Belgische gewest zijn interregionale emigraties. Internationale migraties zijn migratiebewegingen van personen die de landsgrenzen overschrijden van internationaal erkende staten om zich in het land van bestemming te vestigen, hetzij voor een bepaalde duur (minimum 3 maanden), hetzij voor onbepaalde duur. De internationale immigraties betreffen de aankomsten in het land (regio/plaats) van bestemming, de internationale emigraties betreffen de vertrekken naar het buitenland. De internationale immigratie omvat 3 componenten: immigraties vanuit het buitenland (strikt), herinschrijvingen in het bevolkingsregister en overschrijvingen vanuit een wachtregister naar een regulier bevolkingsregister. De internationale emigratie omvat analoog 3 componenten: emigraties naar het buitenland (strikt), ambtshalve schrappingen uit het bevolkingsregister en overschrijvingen van een regulier bevolkingsregister naar een wachtregister.

Statbel publiceert gegevens over de **wettelijke bevolking**. Deze steunen op gegevens uit het Rijkregister van de natuurlijke personen en geven de stand van de bevolking weer op 1 januari van het kalenderjaar. Deze stand wordt – na bijkomende controles door Statbel – afgeleid uit de inschrijvingen in het bevolkingsregister (Belgen en buitenlanders die gemachtigd zijn tot vestiging in België) en het vreemdelingenregister (buitenlanders die toegelaten of gemachtigd zijn tot een verblijf van meer dan 3 maanden in België voor bepaalde of onbepaalde duur). Bepaalde categorieën buitenlanders (bijvoorbeeld diplomatiek en consulaire personeel) zijn vrijgesteld van inschrijving in de bevolkingsregisters. In sommige gevallen kunnen zij op eigen vraag wel ingeschreven en dus meegerekend worden in de bevolkingscijfers. De wettelijke bevolking verschilt van de feitelijke bevolking waartoe personen ingeschreven in het wachtregister en personen die niet bij een gemeente zijn ingeschreven, behoren.

De afbakening van (de leden van) een **huishouden** is gebaseerd op het officieel ingeschreven zijn in het Rijkregister op eenzelfde hoofdverblijfplaats. Informatie over de huishoudens wordt verzameld via Informatietypes (IT): IT140 (de referentiepersoon van het huishouden) en IT141 (de relatie van elk lid van het huishouden met de referentiepersoon). IT141 geeft eveneens aan of het een privaat of een collectief huishouden betreft. De referentiepersoon van het huishouden wordt omschreven als de persoon die het huishouden vertegenwoordigt bij de contacten met de overheid.

De categorieën voor de relatie tussen elk lid van het huishouden en de referentiepersoon zijn:

echtgenoot / echtgenote	schoonzoon / -dochter	andere verwant
zoon of dochter	schoonvader / -moeder	niet-verwant
stiefzoon / -dochter	schoonbroer / -zus	
grootvader / -moeder		partner
vader of moeder	oom of tante	wettelijk samenwonende
broer of zus	neef of nicht (3de graad)	meemoederschap
kleinzoon / -dochter	neef of nicht (4de graad)	
achterkleinzoon / -dochter		gemeenschappen, tehuizen

Statbel heeft vertrekkend van de **LIPRO-typologie** (Lodewijckx & Deboosere, 2008) een algoritme ontwikkeld dat op basis van IT140 en IT141 het **type huishouden** en de **positie van elk lid binnen het huishouden** bepaalt. De huishoudpositie wordt bepaald door het type van het huishouden waarin de persoon leeft en door de plaats die hij/zij inneemt binnen dat huishouden. Binnen eenzelfde huishoudtype nemen de leden andere huishoudposities in:

<i>Types van huishoudens</i>	<i>Huishoudposities van personen</i>
Alleenwonende of 1-persoonshuishouden	Alleenwonend
Gehuwd paar zonder inwonende kinderen	- Gehuwd samenwonend met partner zonder inwonende kinderen - Inwonende andere persoon
Gehuwd paar met inwonend(e) kind(eren)	- Gehuwd samenwonend met partner met inwonend(e) kind(eren) - Kind bij een gehuwd paar - Inwonende andere persoon
Ongehuwd* samenwonend paar zonder inwonende kinderen	- Niet-gehuwd samenwonend met partner zonder inwonende kinderen - Inwonende andere persoon
Ongehuwd* samenwonend paar met inwonend(e) kind(eren)	- Niet-gehuwd samenwonend met partner met inwonend(e) kind(eren) - Kind bij een ongehuwd* samenwonend paar - Inwonende andere persoon
Eenoudergezin	- Alleenstaande ouder - Kind bij een alleenstaande ouder - Inwonende andere persoon
Overig huishoudtype	- Lid van overig huishoudtype
Collectief huishouden	- Bewoner van collectief huishouden

*Strikt genomen niet-gehuwd (met burgerlijke staat ongehuwd, gescheiden of verweduwd of niet-gekend).

Om te bepalen of partners of paren bij wie kinderen wonen ongehuwd of gehuwd samenwonen, heeft de relatie van de partner / ouder van een kind met de referentiepersoon voorrang op de nog geldende burgerlijke staat van de 2 betrokkenen. Het **ongehuwde** of **gehuwde** karakter van samenwonende partners/ouders wordt dus afgeleid uit de aanwezigheid van respectievelijk een niet-verwant(e) of een echtgeno(o)t(e) in het huishouden en niet uit de burgerlijke staat van de betrokkenen. Zo kunnen er gehuwden zijn die ongehuwd samenwonen met een andere partner. Het voorbije decennium zijn er steeds meer inwoners met een **ongekende burgerlijke staat**. Dit betreft vooral inwoners die niet de Belgische nationaliteit of herkomst hebben. Zolang zij hun burgerlijke staat niet hebben aangetoond door het voorleggen van de nodige documenten hebben zij in het Rijksregister een ongekende burgerlijke staat en worden zij door Statbel toegevoegd aan de groep ongehuwden. In 2019 had bijvoorbeeld 30% van de ongehuwd samenwonende partners met een niet-Belgische nationaliteit een ongekende burgerlijke staat tegenover 0,15% bij de ongehuwd samenwonenden met de Belgische nationaliteit. Het (nog) niet hebben voorgelegd van de nodige bewijzen van de burgerlijke staat verhoogt dus het aandeel ongehuwd samenwonende partners/ouders bij de groep met een niet-Belgische nationaliteit of herkomst. De stijging doorheen de tijd van het aantal kinderen bij ongehuwde paren heeft dus deels te maken met de toename van kinderen van buitenlandse nationaliteit of herkomst wiens ouders (nog) niet de nodige documenten hebben voorgelegd om hun huwelijk aan te tonen.

De typologie van de huishoudposities **onderschat** het aantal inwoners dat bij ouder(s) woont, omdat ze enkel de relatie met de referentiepersoon van het huishouden in rekening brengt. Indien het

huishouden bestaat uit een grootmoeder, haar dochter en haar partner en hun 3 kinderen dan zijn er in dit huishouden 4 personen 'kind bij ouder(s)', terwijl de typologie er maximaal 3 aangeeft.

Tot op heden is **niet te achterhalen** of bij kinderen bij paren de betrokken partners beiden de biologische ouders zijn van het kind. In de toekomst wordt dit op basis van afstammingsgegevens wel mogelijk.

Voor personen die in de loop van een jaar vanuit het buitenland **immigreren** in België is de huishoudpositie gekend op 1 januari volgend op het jaar van de migratie. Deze huishoudpositie kan afwijken van de huishoudpositie op het moment van de immigratie.

De **leeftijd** van de personen op 1 januari betreft de exacte leeftijd zijnde de leeftijd die men bij de laatste verjaardag had (en dus niet het aantal jaren sinds het geboortjaar of de leeftijd die men zal krijgen in de loop van het jaar).

Statbel bepaalt de **herkomst** van de inwoners op basis van volgende gegevens uit het Rijksregister: de huidige en eerst geregistreerde nationaliteit van de persoon zelf en de eerst geregistreerde nationaliteit van de ouders (IT031: nationaliteit). Statbel ontwikkelde een algoritme dat toelaat om op basis van IT110 (afstamming) de ouders van elke persoon te identificeren. De indeling naar herkomst bestaat uit 3 hoofdcategoryën: Belg met Belgische herkomst, Belg met een buitenlandse herkomst en Niet-Belg. De categorie Belg met een buitenlandse herkomst is heterogeen en wordt opgedeeld in enkele subcategoryën: buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit, Belgische eerst geregistreerde nationaliteit met beide ouders met een buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit of met 1 ouder met een buitenlandse eerst geregistreerde nationaliteit. Indien men behoort tot de categorie 'Belg met Belgische herkomst', dan is de herkomstgroep Belgisch. Als men niet behoort tot deze categorie dan wordt in eerste instantie gekeken naar de eerst geregistreerde nationaliteit van de vader. Als de eerst geregistreerde nationaliteit van de vader niet-Belgisch is dan wordt de herkomstgroep bepaald door de eerst geregistreerde nationaliteit van de vader. Als de vader niet gekend is of als de eerst geregistreerde nationaliteit van de vader Belgisch is, dan wordt vervolgens gekeken naar de eerst geregistreerde nationaliteit van de moeder. Als deze niet-Belgisch is, dan wordt de herkomstgroep bepaald door de eerst geregistreerde nationaliteit van de moeder. Als de moeder niet gekend is of als de eerst geregistreerde nationaliteit van de moeder Belgisch is, wordt gekeken naar de eigen eerst geregistreerde nationaliteit. Deze laatste wordt dan gebruikt om de herkomstgroep te bepalen.

Zie: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking/herkomst#documents>

In dit rapport worden de volgende 7 herkomstgroepen gebruikt:

- *België*
- *andere West- en Noord-EU-landen*: Duitsland, Oostenrijk, Denemarken, Finland, Frankrijk, Groothertogdom Luxemburg, Ierland, Zweden, Nederland
- *Zuid-EU-landen*: Spanje, Griekenland, Portugal, Italië
- *Oost-EU-landen*: Bulgarije, Hongarije, Roemenië, Letland, Estland, Litouwen, Polen, Tsjechië, Slovakije, Kroatië, Slovenië alsook Cyprus en Malta.
- *Overige Europese landen (buiten de EU)*: Albanië, Andorra, Verenigd Koninkrijk, IJsland, Liechtenstein, Monaco, Noorwegen, San Marino, Zwitserland, Vaticaanstad, Wit-Rusland, Oekraïne, Moldavië, Russische Federatie, Macedonië, Bosnië en Herzegovina, Montenegro, Servië, Kosovo, voormalig Joegoslavië, Groenland
- *Turkije en Maghreb-landen*: Turkije, Algerije, Libië, Marokko, Mauritanië, Tunesië
- *Overige landen*.

Het gebruik van Rijksregisterdata om veranderingen in huishoudposities na te gaan, heeft zowel **voordelen als nadelen**. Het voordeel is dat het Rijksregister informatie omvat van alle inwoners die

behoren tot de wettelijke bevolking in België. Men is dus niet aangewezen op resultaten van survey-onderzoek die op basis van een beperkte steekproef slechts een schatting kunnen maken van de veranderingen van huishoudposities (zie Corijn & Van Peer 2013, Mortelmans e.a., 2011). Het nadeel is dat dit register enkel informatie bevat omtrent de officieel geregistreerde positie van een persoon in een huishouden en niet over zijn/haar *feitelijke* positie. Een kind kan bijvoorbeeld officieel bij zijn ene ouder zijn ingeschreven, maar feitelijk de helft van de tijd bij de andere ouder wonen in het kader van een co-ouderschapsregeling.

De beperking van de gegevens tot de huishoudpositie (of toestand) op 1 januari van 2 opeenvolgende jaren impliceert dat er **geen informatie is over de datum van de verandering** van huishoudpositie en over eventuele tussentijdse veranderingen of gebeurtenissen in de loop van een jaar.

In eerdere rapporten (Corijn & Pickery, 2020, 2021) werd nagegaan of personen die op 2 opeenvolgende tijdstippen samenwoonden met een partner met **dezelfde partner** samenwoonden. Voor kinderen die op 2 opeenvolgende tijdstippen bij ouder(s) woonden werd nagegaan of dit bij **dezelfde ouder(s)** was. Dit kon op basis van de identificatiesleutel voor de partner/ouder die in het huishouden aanwezig is. De aantallen inzake samenwonen met een andere partner of andere ouder zijn gering en worden in dit rapport buiten beschouwing gelaten.

Sinds 31 maart 2019 is de regel gewijzigd voor **echtscheidingen** van huwelijken die in het buitenland voltrokken werden. Het is de gemeente van de woonplaats van de echtgenoten of van een van de echtgenoten die bevoegd is voor de inschrijving van de echtscheiding en niet meer de gemeente Brussel. Hierdoor werden in de gemeente Brussel in 2019 2.657 minder echtscheidingen geregistreerd. Deze echtscheidingen werden toegekend aan de betrokken gemeenten in België waardoor het aantal echtscheidingen in het Vlaamse Gewest in 2019 steeg.

Bijlage 2. Bevolking naar herkomst en leeftijd

Figuur 2.A. Bevolking naar herkomst

Vlaams Gewest, 2017-2021, in %

	België	Noord- & West-EU-landen	Zuid-EU-landen	Oost-EU-landen	Overige Europese landen	Turkije & Maghreb-landen	Overige landen
2017	78,9	4,9	2,1	2,1	1,9	5,4	4,6
2018	78,1	5	2,1	2,1	1,2	5,6	5,9
2019	77,4	5	2,2	2,4	2	5,7	5,3
2020	76,5	5	2,2	2,6	2,1	5,9	5,6
2021	75,8	5	2,3	2,8	2,2	6,1	5,8

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 2.B. Leeftijd van bevolking naar herkomst

Vlaams Gewest, 2017-2021, gemiddelde leeftijd in jaren

	België	Noord- & West-EU-landen	Zuid-EU-landen	Oost-EU-landen	Overige Europese landen	Turkije & Maghreb-landen	Overige landen	Totale bevolking
2017	45,1	35,8	33,6	30,5	29,8	27,4	26,7	42
2018	45,4	36,1	33,9	30,8	29,9	27,6	27,2	42,1
2019	45,6	36,4	34,1	30,8	30,2	27,9	26,9	42,2
2020	45,9	36,7	34,4	31	30,4	28,3	27,1	42,3
2021	46,1	37	34,6	31,2	30,7	28,6	27,4	42,4

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bijlage 3. Kenmerken van overleden personen en van internationale immigranten

Figuur 3.A. Overlijdens naar leeftijd, burgerlijke staat en huishoudpositie

Vlaams Gewest, 2017-2020, aantal

	2017	2018	2019	2020
<50 jaar	2.453	2.361	2.309	2.269
50-59 jaar	3.212	3.075	3.051	3.131
60-69 jaar	6.894	7.015	6.799	7.198
70-79 jaar	12.255	12.371	12.048	13.416
80-89 jaar	24.059	24.224	23.615	27.233
90 jaar en ouder	13.657	14.351	14.598	17.672
Ongehuwd	5.950	6.126	6.004	6.634
Gehuwd	25.237	25.412	25.144	27.863
Gescheiden	5.590	5.921	6.133	6.858
Verweduwd	25.472	25.684	24.879	29.350
Kind bij ouder(s)	761	750	749	704
Alleenwonende	17.918	18.224	17.825	20.203
Gehuwd zonder kinderen	19.129	19.314	19.335	21.137
Gehuwd met kind(eren)	3.301	3.294	3.124	3.335
Niet-gehuwd zonder kinderen	1.479	1.555	1.564	1.775
Niet-gehuwd met kind(eren)	430	441	448	448
Alleenstaande ouder	2.368	2.477	2.424	2.546
Overige huishoudpositie	2.675	2.638	2.574	2.920
Bewoner instelling	14.186	14.448	14.111	17.637

Noot: huishoudpositie: gehuwd of niet-gehuwd samenwonend met partner.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.B. Internationale immigranten naar leeftijd, burgerlijke staat en huishoudpositie

Vlaams Gewest, 2017-2020, aantal

	2017	2018	2019	2020
0-17 jaar	11.615	11.677	13.116	9.433
18-24 jaar	10.379	10.942	11.934	8.641
25-29 jaar	9.036	9.146	9.893	8.509
30-39 jaar	11.090	11.298	12.789	11.315
40-49 jaar	5.818	6.464	7.015	6.462
50 jaar en ouder	4.355	4.518	5.151	5.239
Ongehuwd	39.236	40.547	46.558	37.790
Gehuwd	11.985	12.473	13.185	10.591
Gescheiden	1.175	1.176	1.127	997
Verweduwd	221	204	218	221
Alleenwonende	10.666	11.692	12.970	11.159
Gehuwd zonder kinderen	3.775	3.989	4.178	3.677
Gehuwd met kind(eren)	5.259	5.403	5.796	4.273
Kind bij gehuwd paar	6.901	6.923	7.717	5.357
Niet-gehuwd zonder kinderen	4.389	4.720	5.258	4.724
Niet-gehuwd met kind(eren)	3.066	2.983	3.281	2.917
Kind bij ongehuwd paar	3.180	3.218	4.103	3.152
Alleenstaande ouder	704	704	733	610
Kind bij alleenstaande ouder	2.495	2.484	2.812	2.174
Overige huishoudpositie	11.103	11.629	13.633	11.020
Bewoner instelling	1.079	655	607	536

Noot: aantallen betreffen enkel personen (niet immigraties of verhuisbewegingen) die internationaal immigreren naar het Vlaamse Gewest (niet deze die zich herinschrijven of van register wijzigen). Huishoudpositie: gehuwd of niet-gehuwd samenwonend met partner.

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bijlage 4. Huishoudposities voor diverse leeftijdsgroepen

Figuur 4.A. Huishoudposities van totale bevolking

Vlaams Gewest, op 1 januari 2017-2021, %

	Kind bij paar	Kind bij alleenstaande ouder	Met partner zonder kinderen	Met partner en kind(eren)	Alleen-wonend	Alleen-staande ouder	Alle overige posities
2017	23,4	5,4	24,6	25,3	13,3	3,5	4,5
2018	23,3	5,4	24,7	25,1	13,5	3,5	4,5
2019	23,2	5,4	24,8	24,9	13,6	3,5	4,5
2020	23,1	5,4	24,9	24,8	13,8	3,5	4,6
2021	23	5,5	24,9	24,6	14	3,5	4,5

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 4.B. Huishoudposities van 0- tot 24-jarigen

Vlaams Gewest, op 1 januari 2017-2021, %

	Kind bij paar	Kind bij alleenstaande ouder	Met partner zonder kinderen	Met partner en kind(eren)	Alleenwonend	Alle overige posities
2017	76,9	15,3	2	0,8	1,5	3,6
2018	76,8	15,4	1,9	0,7	1,6	3,6
2019	76,8	15,6	1,8	0,7	1,6	3,6
2020	76,6	15,7	1,8	0,6	1,6	3,6
2021	76,6	15,9	1,7	0,6	1,6	3,6

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 4.C. Huishoudposities van 18- tot 39-jarigen

Vlaams Gewest, op 1 januari 2017-2021, %

	Kind bij paar	Kind bij alleenstaande ouder	Met partner zonder kinderen	Met partner en kind(eren)	Alleen-wonend	Alleen-staande ouder	Alle overige posities
2017	25,8	7,8	14,1	33,3	11	2,8	5,2
2018	25,6	7,9	14,2	33	11,2	2,8	5,4
2019	25,4	7,9	14,5	32,6	11,4	2,7	5,5
2020	25,2	8	14,7	32,3	11,5	2,7	5,6
2021	25	8,1	14,9	31,9	11,7	2,7	5,7

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 4.D. Huishoudposities van volwassenen

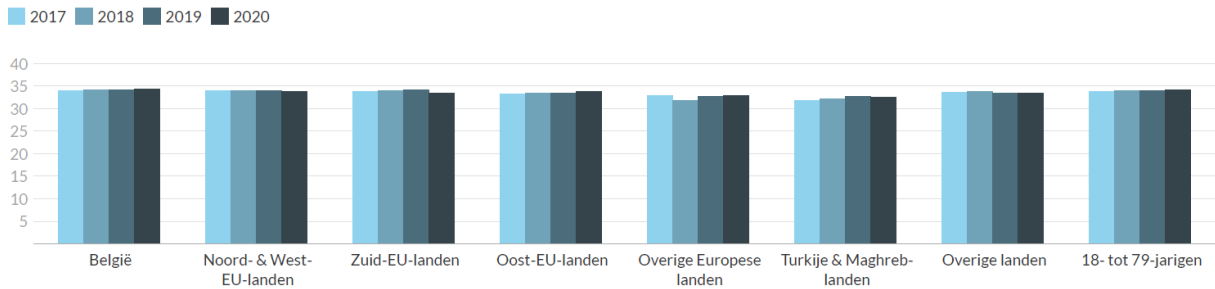
Vlaams Gewest, op 1 januari 2017-2021, %

	Kind bij paar	Kind bij alleenstaande ouder	Met partner zonder kinderen	Met partner en kind(eren)	Alleen-wonend	Alleen-staande ouder	Alle overige posities
2017	9,0	3,2	30,5	31,4	16,5	4,3	4,9
2018	8,9	3,2	30,6	31,2	16,7	4,4	4,9
2019	8,9	3,2	30,7	30,9	16,9	4,4	5,0
2020	8,7	3,2	30,8	30,7	17,1	4,4	5,1
2021	8,6	3,2	30,9	30,5	17,3	4,4	5,0

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

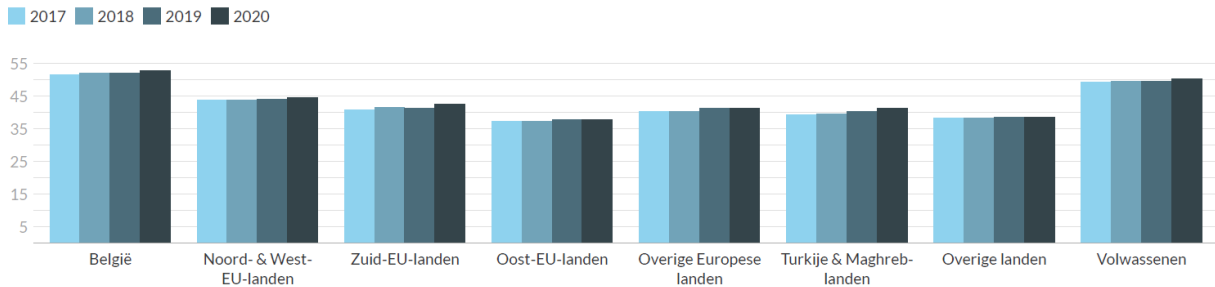
Bijlage 5. Gemiddelde leeftijd bij verandering van huishoudpositie

Figuur 5.A. Starten met samen te wonen met een partner naar herkomst (18- tot 79-jarigen)
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

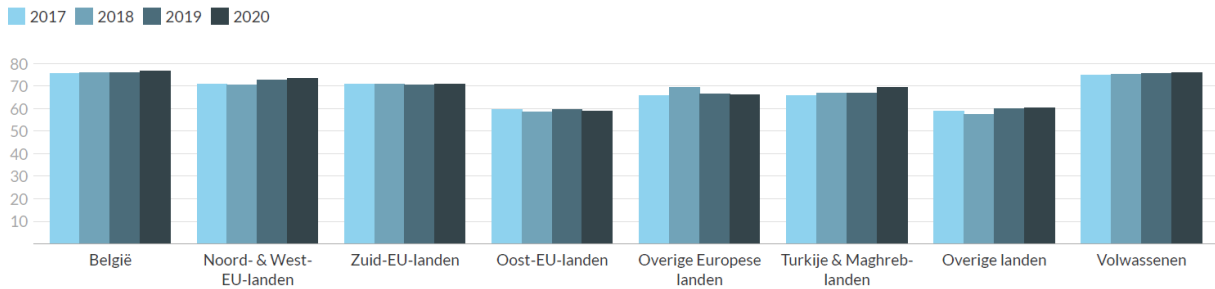
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 5.B. Ophouden met samen te wonen met een partner door scheiding naar herkomst
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

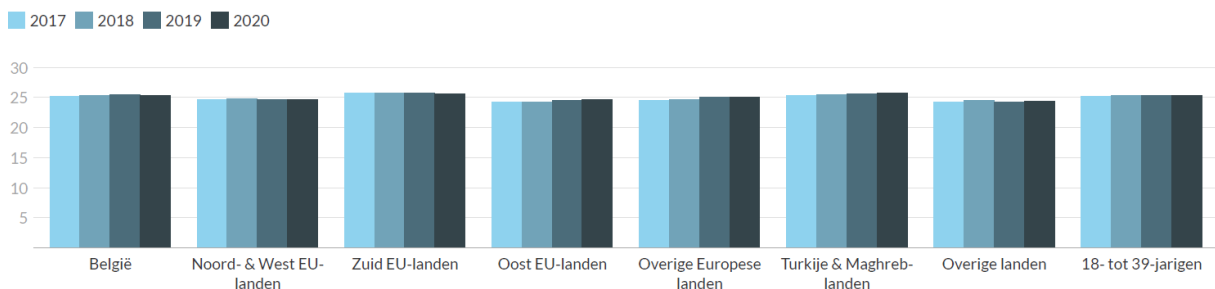
Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 5.C. Ophouden met samen te wonen met een partner door overlijden naar herkomst
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

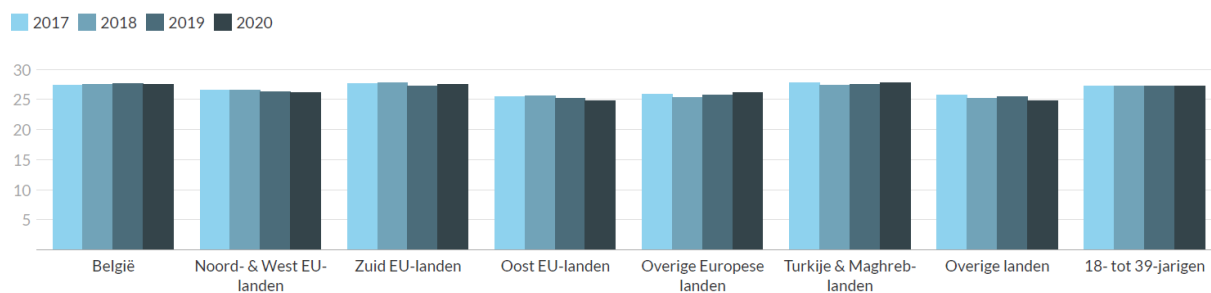
Figuur 5.D. Verlaten van het ouderlijke huis naar herkomst (18- tot 39-jarigen)
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 5.E. Terugkeren naar het ouderlijke huis per herkomst (18- tot 39-jarigen)

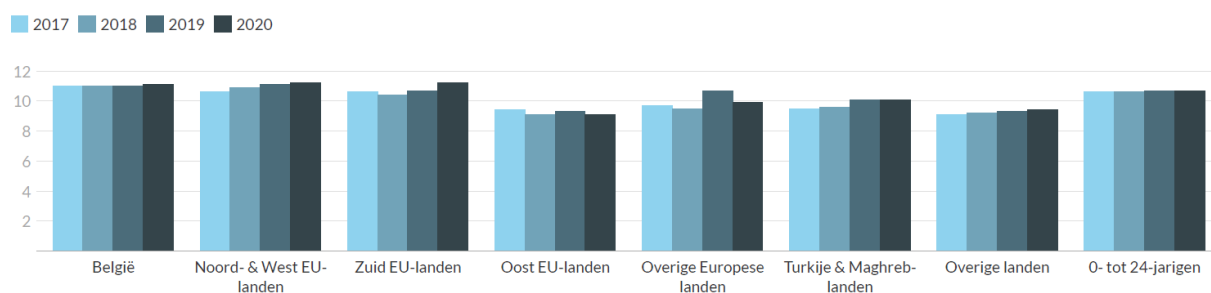
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 5.F. Veranderen van kind bij paar naar kind bij alleenstaande ouder naar herkomst (0- tot 24-jarigen)

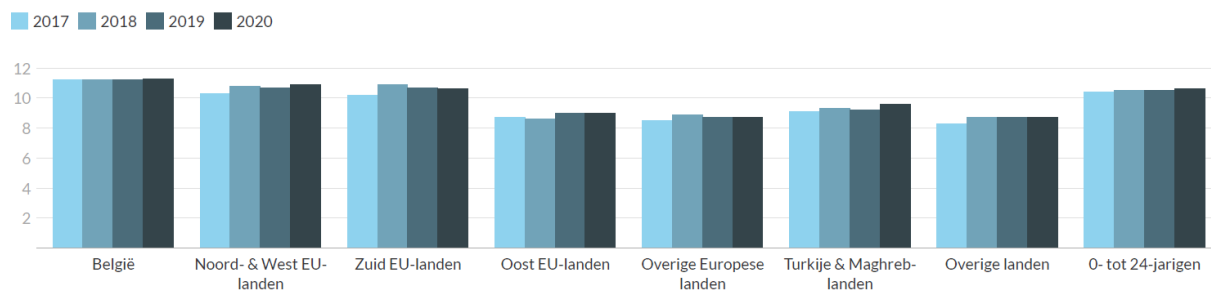
Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 5.G. Veranderen van kind bij alleenstaande ouder naar kind bij paar naar herkomst (0- tot 24-jarigen)

Vlaams Gewest, 2017-2020, gemiddelde leeftijd in jaren

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen